

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/909/2019.

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Ligeti Miklós* és *dr. Schanda Balázs* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Handó Tünde* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria Bfv.III.1.359/2018/5. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

Indokolás

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Bodrogi Bea ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyben kérte a Kúria Bfv.III.1.359/2018/5. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását, és a Győri Törvényszék 4.Bf.39/2017/5. számú végzésére, valamint a Győri Járásbíróság B.931/2015/44. számú ítéletére kiterjedő megsemmisítését.
- [2] 1.1. A megelőző bírósági eljárásban megállapított tényállás szerint az ügyben terheltként érintett indítványozó az [...]hu internetes hírportál munkatársaként elhatározta, hogy végigkíséri a Magyarországra érkező, különböző állampolgárságú menekültek magyarországi útját, és erről újságíróként a nyilvánosságot tájékoztatja. Erre azért került sor, mert 2015 nyarán a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal kivétel nélkül elutasította egyes sajtóorgánumok azon kérését, hogy őket a harmadik országbeli állampolgárokról kép- és hanganyag, riport készítése céljából a hivatal által fenntartott intézményekbe beengedjék.
- [3] Az indítványozó 2015. augusztus 10-én [...] térségében, az államhatárnál elvegyült 37 harmadik országbeli állampolgár közé, majd 16 óra körül a [...] Megyei Rendőr-főkapitányság járőrei valamennyiüket elfogták és a [...]i táborba szállították. Az

indítványozót a [...] karszámmal látták el, majd 2015. augusztus 11-én a [...] Megyei Rendőr-főkapitányság Határrendészeti Osztályára, annak egyik objektumába vitték. Ott az indítványozó kirgiz állampolgárnak vallotta magát, majd az őt kérdező tolmácsnak orosz nyelven adta meg személyes adatként [Név] nevet, valamint további személyi adatokat diktált be, illetve azokat az adatfelvételi lapra cirill betűkkel maga vezette rá, amelyet [Név] aláírással is ellátott. Ugyanezen az adatfelvételi lapon rögzítették az indítványozó azon nyilatkozatát, hogy menedékjogot kér. A valótlán személyi adatok felvételével és a menedékjogi nyilatkozat megtételével az idegenrendészeti és a menekültügyi eljárás is megindult. A [...] Megyei Rendőr-főkapitányság Határrendészeti Osztályán az idegenrendészeti eljárás keretében az indítványozó által megadott adatokat rögzítették a Hazai Idegenrendészeti Támogató Alkalmazás (HIDRA) számítógépes rendszerében, majd az ügyintéző rendőrtörzsfőosztályos elkészítette a végzést az idegenrendészeti eljárás felfüggesztéséről. E végzés elkészültét követően, de még annak kihirdetése előtt az ujjnyomat felvétele és a fényképezés megkezdésekor a menekültügyi eljárást folytató hatóság alkalmazottai előtt az indítványozó felfedte valódi személyazonosságát és magát újságírói igazolvánnyal igazolta.

- [4] Az indítványozót személyazonosságának hiteles megállapítását követően, 2015. augusztus 11-én 22 óra 55 perckor elengedték. Az indítványozó által [...] címmel megírt cikk 2015. augusztus 17-én jelent meg az [...] .hu internetes hírportálon.
- [5] A Győri Járásbíróság mint elsőfokú bíróság a B.931/2015/44. számú ítéletével az indítványozót bűnösnek mondta ki közokirat-hamisítás büntetében [Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk. 342. § (1) bekezdés c) pont], valamint hatóság félrevezetésének vétségében [Btk. 271. § (3) bekezdés], és ezért őt megrovásban részesítette.
- [6] A Győri Törvényszék mint másodfokú bíróság a 4.Bf.39/2017/5. számú végzésével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [7] A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a Bfv.III.1.359/2018/5. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét és a másodfokú bíróság végzését hatályában fenntartotta.
- [8] A Kúria döntésének indokolásában elsőként kiemelte, hogy az indítványozónak felrótt magatartás mindkét bűncselekmény tekintetében tényállásszerű. A Kúria rámutatott, hogy a Btk. 342. § (1) bekezdés c) pontjában írt közokirat-hamisítást tettesként az követi el, aki közreműködik abban, hogy jog vagy kötelezettség létezésére, megváltoztatására vagy megszűnésére vonatkozó valótlán adatot, tény vagy nyilatkozatot foglaljanak közokiratba. A bűncselekmény elkövetési tárgya a közokirat, amelynek fogalmát az elkövetés idején hatályos polgári perrendtartás [1952. évi III. törvény] 195. § (1) bekezdése határozta meg. A Kúria utalt arra, hogy az ún. intellektuális közokirat-hamisítás a közvetett tettességnek egy sajátos formáját szabályozza: az követi el, aki valamely jog vagy kötelezettség létezésére, megváltoztatására vagy megszűnésére vonatkozó valótlán adat, tény vagy nyilatkozat

közokiratba foglalásában működik közre. Ez a bűncselekmény tehát akkor valósul meg, ha az elkövető – szándékos, vagy a Btk. 342. § (3) bekezdésében szabályozott esetben gondatlanságból történt – megtevesztő közreműködése folytán (ennek okozatos következményeként) a közokiratot hatáskörében eljárva kiállító jóhiszemű személy olyan valótlan gondolati tartalmat tüntet fel az egyébként alakilag hibátlan közokiratban, amely jog vagy kötelezettség létezésére, megváltoztatására vagy megszűnésére vonatkozik.

- [9] Ehhez mérten a Kúria megállapította, hogy a terhelt által sajátjaként bemondott, valótlan személyi adatok nyilvántartásba vételével még nem valósult meg közokirat-hamisítás, mivel a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 94/A. §-a értelmében a természetes személyazonosító adatokra vonatkozó részében a hatósági nyilvántartás (HIDRA) nem közhiteles, és csak az a nyilvántartás közokirat, amely hitelesen tanúsítja a benne feltüntetett adatok, tények fennállását és azok változásait, ha a bejegyzett adatokat az ellenkező bizonyításáig valónak kell tekinteni. A menedékjogi eljárás jogerős befejezéséig az idegenrendészeti eljárás felfüggesztéséről rendelkező hatósági határozat ugyanakkor közokirat, annak helyét, idejét közhitelűen bizonyítja.
- [10] A Kúria a Btk. 271. § (3) bekezdése vonatkozásában kifejtette: az indítványozó tudata átfogta, hogy a közhatalmi jellegű tevékenységet kifejtő idegenrendészeti hatóság előtt az adott eljárás alapjául, annak megindítását szolgáló nyilatkozata valótlan és egyben alkalmas joghatás kiváltására. A nyilatkozattal ok-okozati összefüggésben áll az idegenrendészeti eljárás megindítása.
- [11] A Kúria ezért megállapította, hogy az indítványozó terhére rótt mindkét bűncselekmény törvényi tényállási elemei hiánytalanul megállapíthatóak.
- [12] A Kúria utalt arra, hogy az eljárás során végigkísérhető volt annak eltérő megítélése, hogy a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Smtv.) 8. § (1) bekezdése szerinti rendelkezés felhatalmazza-e az oknyomozó újságírókat valamely közérdekű, más módon nem, vagy csak aránytalan nehézséggel megszerezhető információval összefüggésben (a minősített adatokról szóló törvény megsértése nélkül) bűncselekmény elkövetésére. A Kúria határozatában összevetette az oknyomozó újságírás a fedett nyomozás szabályait, és megállapította: kétségtelen, hogy az ún. oknyomozás és a fedett nyomozás mint tevékenység egyazon célt szolgál, bizonyítékszerzést, illetve igazolást. Lényeges – szem elől nem téveszthető és félreérthetetlen – különbség viszont, hogy a fedett nyomozás állami feladat, hivatalos személy általi, intézményes eszközökkel és szabályozott eljárásban való tevékenységet jelent. Az oknyomozás ehhez képest nem hivatalos személy általi, nem szabályozott eljárásban folyó tevékenység. Mindez önmagában mutatja, hogy amíg a fedett nyomozó esetében a büntetőjogba ütközés lehetősége szabályozottan biztosított, addig minden más – így az oknyomozó – tevékenység ilyen szabályozott lehetőséggel nem rendelkezik. Ez pedig azt jelenti,

hogy utóbbiak vonatkozásában a büntetőjogba ütközés esetében nincs olyan törvényi rendelkezés – és az Smtv. 8. § (1) bekezdése sem tekinthető ennek –, ami ezt közömbösítené. A Kúria ezért egyetértett az eljáró bíróságok jogi indokolásával mind a jogszabály engedélyének, mind a társadalomra veszélyességben való tévedés hiányát illetően. A bíróságok ezért a Kúria álláspontja szerint az irányadó tényállással összhangban mondták ki az indítványozó bűnösségét és vele szemben törvényesen határozták meg az alkalmazott joghátrányt.

- [13] 1.2. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott bírói döntések sértik az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt véleménynyilvánítási szabadságot, valamint a IX. cikk (2) bekezdésében garantált sajtószabadságot.
- [14] Az indítványozó érvelése szerint a közéleti viták lefolytatásának szabadsága, a közügyekről való tájékoztatás szabadsága a sajtó alapvető joga és feladata egy demokratikus társadalomban. Utalt arra, hogy az Smtv. 8. §-a szerint az újságíró – szigorúan meghatározott feltételek fennállása esetén – nem vonható felelősségre olyan jogsértésért, amelyet valamely közérdekű információ megszerzésével összefüggésben követett el, ha az adott információt általa nem, vagy csak aránytalan nehézséggel lehetne más módon megszerezni, és amely nem okoz aránytalan vagy súlyos sérelmet.
- [15] Hivatkozott az Alkotmánybíróság gyakorlatára {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [39]-[40]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [25]}, amely szerint a sajtó olyan fórumot kínál a szólás szabadságához és a közügyek szabad vitathatóságához, amely kulcsfontosságú szerepet játszik abban, hogy a közvélemény és a politikusok számára ellenőrizhetővé válhassanak a közhatalmat gyakorlók, illetve a köztisztviselők. A polgárok kizárólag ilyen információk birtokában alkothatnak szabad véleményt a közhatalmat gyakorlók teljesítményéről, munkájának hatékonyságáról és minőségéről. Az állami szervek ellenőrizhetősége pedig a polgárok demokratikus önkormányzásának lehetőségét biztosítja, így a polgároknak alapvető joguk van ahhoz, hogy a közügyeket érintő kérdésekről információhoz jussanak.
- [16] Az indítványozó utalt arra, hogy a jelen ügyben fontos szempont az állam bűnüldözési érdeke, amelynek értékelését és mérlegelését – a szólás- és sajtószabadság alapjogának korlátozása viszonyában – az ügyében eljáró bíróságok nézete szerint nem végezték el. Álláspontjának alátámasztásául hivatkozott az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) esetjogára is [*Voskuil kontra Hollandia* (64752/01) 72-73. bekezdés; *Haldimann és mások kontra Svájc* (21830/09) 61. bekezdés]. Ezekben az esetekben az EJEB arra a következtetésre jutott, hogy a sajtó információközlési és a társadalomnak ezek megismerésére vonatkozó joga erősebb, mint az állam bűnüldözési érdeke.
- [17] Az indítványozó álláspontja szerint az eljáró bíróságok az Smtv. 8. §-át nem értelmezték összhangban az Alaptörvényben biztosított szólás- és sajtószabadsághoz

való joggal és elmulasztották elvégezni az alapjog korlátozásának alkotmányosságához előírt szükségesség és arányosság tesztet. Ezzel összefüggésben hangsúlyozta, hogy az eljárás során a cikk által feldolgozott téma közérdekű jellegét senki nem vitatta, sőt az elsőfokú bíróság azt is megállapította, hogy a cikk „tartalmaz olyan plusz közléseket”, amelyek a cikk megjelenése időpontjában más híradásokból hiányoztak. Ebben az időszakban a menekültekkel való hatósági bánásmódról korlátozott mértékben és módon lehetett információhoz jutni.

[18] Az indítványozó végül utalt arra is, hogy álláspontja szerint az általa elkövetett bűncselekmény másnak nem okozott súlyos sérelmet, és a sérelem arányban van az elkövetett cselekmény céljával, a közvélemény hiteles tájékoztatásával.

[19] 2. Az eljárás során [egy egyetemi tanár] *amicus curiae* beadványban, és az Alkotmánybíróság megkeresésére az igazságügyi miniszter jogalkotói állásfoglalásában közölte az alkotmányjogi panasszal és a támadott jogszabályi rendelkezéssel kapcsolatos álláspontját.

II.

[20] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

(2) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.

[21] Az Smtv. érintett rendelkezése:

8. § (1) A médiatartalom-szolgáltató, annak munkavállalója vagy a médiatartalom-szolgáltatóval munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személy nem vonható felelősségre olyan jogsértésért, amelyet valamely közérdekű információ megszerzésével összefüggésben követett el, és az adott információ általa nem, vagy csak aránytalan nehézséggel lett volna más módon megszerezhető, feltéve, hogy az így elkövetett jogsértés nem okoz aránytalan vagy súlyos sérelmet, továbbá az információ megszerzésére nem a minősített adatok védelméről szóló törvény megsértésével került sor.

III.

[22] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-a tekintetében megfelel az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.

- [23] 1.1. Az alkotmányjogi panasz határidőben a bíróságra érkezett. A panasz megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítvány megjelölte az indítványozó jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés a) pont], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. A panaszos megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány benyújtását részletesen indokolta, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jogok sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozó kifejezett kérelmet fogalmazott meg a bírói döntések megsemmisítésére nézve [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [24] 1.2. Az Abtv. 27. §-a szerint az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [25] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló büntetőeljárás alá vont személy nyújtotta be az ügyét érdemben lezáró bírói végzéssel szemben. A végzéssel szemben további jogorvoslatnak nincs helye.
- [26] 1.3. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [27] E tekintetben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ügy az Alaptörvény IX. cikk (1)-(2) bekezdéseiben biztosított véleménynyilvánítási jognak és a sajtószabadságnak a védelmi körét érintő alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet föl: meddig terjed az oknyomozó újságírásnak a sajtószabadságból fakadó alapjogi védelme. Ezzel összefüggésben a támadott bírói döntések érdemét befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét veti fel, hogy a bíróságok az Smtv. 8. §-át az alkotmányos szempontoknak megfelelően értelmezték-e. A támadott bírói döntések alkotmányossági vizsgálata kapcsán ezért vizsgálni kell, hogy a Kúria, és az eljáró bíróságok az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdésével összhangban értelmezték-e az Smtv. érintett rendelkezését, és ezáltal figyelembe vették-e döntésük meghozatala során az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó értelmezési szempontokat.

- [28] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, a panasz befogadásáról szóló döntést mellőzve, az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdései vonatkozásában érdemben bírálta el.

IV.

- [29] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.

- [30] 1. Az Alkotmánybíróság az ügy érdemét illetően mindenekelőtt utal arra, hogy működése során mindig is kiemelt védelmet biztosított a vélemény- és sajtószabadságnak, mert e szabadságok a plurális, demokratikus társadalom alapvető értékei. Az Alkotmánybíróság különösen akkor hangsúlyozta a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepét, amikor az a közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érintette. Ennek indoka szerint ugyanis „[a] demokratikus társadalom létezésének és fejlődésének nélkülözhetetlen eleme a közügyek vitatása, amely feltételezi a különböző politikai nézetek, vélemények kinyilvánítását, a közhatalom működésének bírálatát” [36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219, 228–229.].

- [31] Az Alkotmánybíróság gyakorlata kezdettől fogva hangsúlyozza, hogy a véleménynyilvánítás joga kettős megalapozottsággal bír: a véleményszabadság egyszerre szolgálja az egyéni autonómia kiteljesedését és a közösség oldaláról a demokratikus közvélemény megteremtésének, fenntartásának a lehetőségét [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 172.]. Az Alkotmánybíróság ezen értelmezését az Alaptörvény IX. cikk (1)-(2) bekezdésével összefüggésben is megerősítette, amikor kimondta: a véleménynyilvánítás szabadsága kettős igazolással bír [7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [23]]. A véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos határait ezért úgy kell meghatározni, hogy azok a véleményt nyilvánító személy alanyi joga mellett a közvélemény kialakulásának, illetve szabad alakításának az érdekét is figyelembe vegyék [3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [20]–[21]].

- [32] Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepe van az alkotmányos alapjogok között, azoknak a kommunikációs alapjogoknak az „anyajoga”, amelyek az egyén megalapozott részvételét biztosítják a társadalmi és politikai folyamatokban. Az eszmék, nézetek szabad kifejtése a demokratikus társadalom létezésének alapfeltétele [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 171.]. Az Alkotmánybíróság tehát kommunikációs anyajognak minősítette a vélemény szabadságát, amely ezért determinálja az összes többi kommunikációs alapjog tartalmát, az alapjogokra visszavezethető szubjektív, alanyi jogokat, illetve az azokból származó kötelezettségeket. [165/2011. (XII. 20.) AB határozat, ABH 2011, 478, 502.]

- [33] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában kommunikációs alapjogként tekintett többek között a sajtó szabadságára, amely felöleli valamennyi médium szabadságát. A sajtószabadságot értelmező első határozatában az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy „[a] véleménynyilvánítási szabadság a sajtószabadság vonatkozásában sajátosan érvényesül. A sajtó szabadságát arra figyelemmel kell garantálnia az államnak, hogy a »sajtó« a véleményalkotáshoz szükséges információszerzésnek, a véleménynyilvánításnak és véleményformálásnak kitüntetett fontosságú eszköze.” [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 229.] Az Alkotmánybíróság a véleménynyilvánítás szabadságához kapcsolódóan, a demokratikus közvélemény kialakítása és fenntartása szempontjából tehát kezdettől fogva kitüntetett fontosságúnak tekintette a sajtó társadalmi jelentőségét. „A sajtó nemcsak a szabad véleménynyilvánítás eszköze, hanem a tájékoztatásé is, azaz alapvető szerepe van a véleményalkotás feltételét képező tájékozódásban.” [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 229.] A sajtószabadság védelme így szintén kettős meghatározottságú: a szubjektív alanyi jogi jelleg mellett a közösség oldaláról a demokratikus közvélemény megerősítését és fenntartását szolgálja.
- [34] Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy a sajtószabadság egyéni alapjogként abban az értelemben eszköz, hogy felerősíti az egyéni véleménynyilvánítás hatását, és támogatja a demokratikus közvélemény közérdekű ügyekről való tájékoztatását, a közérdekű ügyekkel kapcsolatos véleményformálást. A sajtószabadság jogának gyakorlása révén az alapjog jogosultja aktív alakítója a demokratikus közvéleménynek. A sajtó ezen minőségében ellenőrzi a közélet szereplőinek, intézményeinek tevékenységét, a döntéshozatal folyamatát, tájékoztatja arról a politikai közösséget, a demokratikus nyilvánosságot (a „házőrző kutya” szerepe). A sajtószabadság, a szabad sajtó intézménye nemzetközi egyezményekben, dokumentumokban is rögzített védelmének – és felelősségének – alapvető indoka tehát az egyéni véleményalkotáshoz elengedhetetlen közlések, a közérdekű információk teljességének nyilvánosságra kerülése, a „hivatalos helyes állásponton” alapuló monopolisztikus „közvélekedés” kialakulásának elkerülése. Az államnak a sajtó mint intézmény tevékenységétől való távolságtartása elvileg garancia a sajtószabadság érvényesülésére. [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 229.]
- [35] Az Alkotmánybíróság az előbbiekben kifejtett alkotmányos érveket és jogelveket megerősítve, az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése alapján kiemelte: „[a] sajtónak alkotmányos küldetése, hogy a közhatalom gyakorlóit ellenőrizze, aminek szerves részét képezi a közügyek alakításában résztvevő személyek és intézmények tevékenységének bemutatása és – akár rendkívül éles hangú – kritikája. [...] Különösen fontos alkotmányos érdek, hogy a polgárok és a sajtó bizonytalanság, megalkuvás és félelem nélkül vehessenek részt a társadalmi és politikai vitákban.” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [47]}

- [36] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában arra is rámutatott, hogy a sajtószabadság korlátozhatóságának aprólékos vizsgálata ezért nem öncél: a társadalom mint közösség elemi érdeke, hogy a közügyekhez kapcsolódó vélemények – így a tényfeltáró újságírás – a nyilvános diskurzus részét képezzék, hiszen ez ad lehetőséget arra, hogy a társadalmi szempontból leghelyesebb, az azonosulásra alkalmas álláspont az álláspontok „piacán”, választás eredményeként születhessen meg. [165/2011. (XII. 20.) AB határozat, ABH 478, 524.] Az információk megszerzésének joga (oknyomozó újságírás) ezért kiemelten védett eleme a sajtószabadságnak.
- [37] Az Alkotmánybíróság azt is több határozatában hangsúlyozta, hogy a sajtó közhatalomtól független működéséhez kiemelkedően fontos érdek fűződik, a sajtó működésének a közösség érdekében és nem a közhatalom feladatainak ellátását segítve kell munkáját végezni.
- [38] 2. Az Alkotmánybíróság az ügy érdemi vizsgálata során saját gyakorlatában kidolgozott alkotmányos érvek és jogelvek mellett figyelembe vette az EJEB esetjogát is. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy Magyarország az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (Emberi Jogok Európai Egyezménye, a továbbiakban: EJEE) részes állama, ezért az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a magyar alkotmányos mércék kidolgozásakor a jogvédelem minimális követelményeiként érvényesíti az egyezményt értelmező EJEB joggyakorlatának szempontjait {61/2011. (VII. 13.) AB határozat, megerősítette: 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [16]; 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [25]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [33]; 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [26]}.
- [39] Az EJEE 10. Cikk (1) bekezdése szerint „[m]indenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát országhatárokon tekintet nélkül és anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhasson. Ez a Cikk nem akadályozza, hogy az államok a rádió-, televízió- vagy mozgókép vállalatok működését engedélyezéshez kössék”.
- [40] Az EJEE ugyanakkor tartalmazza azt is, hogy „[e] kötelezettségekkel és felelősséggel együttjáró szabadságok gyakorlása a törvényben meghatározott, olyan alakszerűségeknek, feltételeknek, korlátozásoknak vagy szankcióknak vethető alá, amelyek szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a területi sértetlenség, a közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megelőzése [...] céljából” [EJEE 10. Cikk (2) bekezdés].
- [41] Az EJEB gyakorlatában rámutatott, hogy „bár a véleménynyilvánítás szabadsága kivételek alá eshet, e kivételeket szorosan kell értelmezni, és a korlátozás szükségességét meggyőző módon kell megállapítani [*Observer és Guardian kontra Egyesült Királyság* (13585/88) 1991. november 26., 59. bekezdés]. Hangsúlyosan érvényesül ez a követelmény a politikai beszéd vagy közérdekű kérdésekkel

kapcsolatos vita esetén, mert az EJEE 10. Cikk (2) bekezdése alapján ennek korlátozására „kevés tér nyílik” {*Sürek kontra Törökország* [GC] (26682/95), 1999. július 8., 61. bekezdés}.

- [42] Az EJEB gyakorlatában következetesen érvényesíti a sajtó alapvető fontosságú társadalmi szerepét, amely az aktuális események, vélemények és gondolatok vonatkozásában a közvélemény tájékoztatásában áll [*Uj kontra Magyarország* (23954/10), 2011. július 19.]. Ugyanakkor a bíróság rámutat, hogy bizonyos határokat nem léphet át, feladata mindazonáltal minden közérdekű üggyel kapcsolatosan az információk és eszmék olyan módon történő közlése, amely összhangban áll kötelezettségeivel és felelősségével [*Scharsach and News Verlagsgesellschaft kontra Ausztria* (39394/98), 2003. november 13., 30. bekezdés].
- [43] Az EJEB gyakorlatában a sajtó kiemelt társadalmi szerepével összefüggésben azt is hangsúlyozza, hogy a sajtó a társadalom „házőrző kutyája”, amely biztosítja a plurális demokrácia megerősödésének és a közéleti viták lefolytatásának {*Barthold kontra Németország* (8734/79), 1985. március 25. 58. bekezdés; *Lingens kontra Ausztria* [GC] (9815/82), 1986. július 8. 44. bekezdés; *Stoll kontra Svájc* [GC] (69698/01) 2007. december 10., 110. bekezdés} Az EJEB gyakorlata szerint tehát a sajtótól elvárható a közérdekű ügyekkel kapcsolatos információk és eszmék közlése. [*Mamère kontra Franciaország* (12697/03), 2006. november 7. 25. bekezdés; és *Dąbrowski kontra Lengyelország* (18235/02), 2006. december 16., 35. bekezdés].
- [44] A fentiek mellett az EJEB gyakorlatában rámutatott arra is, hogy az EJEE 10. Cikke alapján történő beavatkozás arányosságának a megítélésekor a kiszabott szankció természetét és súlyosságát is figyelembe kell venni. Az EJEB álláspontja szerint ugyanis az az intézkedés, amely valamely vélemény visszavonására kötelez, visszatartó hatás („*chilling effect*”) keltésére alkalmas. {*Ceylan kontra Törökország* [GC] (23556/94) 1999. július 8., 37. bekezdés; *Lešník kontra Szlovákia* (35640/97), 2003. március 11., 63. bekezdés}
- [45] Az EJEB gyakorlatában kiemelte azt is, hogy az információ gyűjtése alapvető fontosságú az újságírás számára, elválaszthatatlan része és védett eleme a sajtószabadságnak [*Dammann kontra Svájc* (77551/01) 2006. április 25. 52. bekezdés]. A közérdekű információhoz való hozzáférés akadályozásának céljából bevezetett intézkedések elriaszthatják a médiában vagy hasonló területen dolgozókat attól, hogy ilyen tevékenységet végezzenek. Ennek eredményeként nem tudják a továbbiakban betölteni a „társadalom őrkutyája” szerepet, és hátrányosan befolyásolhatja lehetőségeiket a pontos és megbízható információk közlésére [*Shapovalov kontra Ukrajna* (45835/05), 2012. július 31. 68. bekezdés; *Társaság a Szabadságjogokért kontra Magyarország* (37374/05) 2009. április 14. 38. bekezdés]
- [46] Az EJEB gyakorlata szerint az újságíróknak biztosított védelem azzal a feltétellel érvényes, hogy jóhiszeműen járnak el annak érdekében, hogy pontos és megbízható információkat szolgáltatassanak a felelős újságírás alapelveivel összhangban. A felelős

újságírás fogalma, mint az Egyezmény 10. cikkének védelmét élvező szakmai tevékenység, nem korlátozódik az újságírói úton gyűjtött és/vagy terjesztett információk tartalmára. Ez a fogalom magában foglalja többek között az újságíró magatartásának jogszerűségét is, beleértve a hatóságokkal való nyilvános interakcióját újságírói feladatok ellátása során. Az a tény, hogy egy újságíró megszegte a törvényt ebben az összefüggésben, rendkívül fontos, bár nem döntő szempont annak meghatározásakor, hogy felelősségteljesen járt-e el. A szólásszabadságukat gyakorló újságírók „kötelességeket és felelősséget” vállalnak. Ezzel összefüggésben emlékeztetni kell arra, hogy a 10. cikk 2. bekezdése nem garantálja a teljesen korlátlan szólásszabadságot még a közérdekű ügyek médiában való ismertetése tekintetében sem. Az EJEB hangsúlyozta azt is, hogy egy újságíró nem hivatkozhat kizárólagos büntetőjogi mentességre pusztán azon az alapon, hogy – a véleménynyilvánítás szabadságához való jogát gyakorló más személyekkel ellentétben – a szóban forgó bűncselekményt újságírói feladatai ellátása során követte el. Minden esetben a konkrét ügy egyedi körülményeinek a gondos mérlegelése szükséges annak eldöntéséhez, hogy az újságíró büntetőjogi mentessége megállapítható-e. [*Erdtmann kontra Németország* (56328/10.), 2016. január 5. 20. bekezdés]

- [47] Az EJEB gyakorlata szerint tehát a sajtó nem léphet át bizonyos határokat, kötelessége azonban – kötelezettségeivel és felelősségével összhangban – információkat és eszméket közölni minden közérdeklődésre számot tartó kérdésben.
- [48] 3. Összességében megállapítható, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlatában kiemelten fontos alkotmányos értéknek tekinti a sajtószabadság érvényesülését. A sajtó ugyanis „olyan fórumot kínál a szólás szabadságához és a közügyek szabad vitathatóságához, amely kulcsfontosságú szerepet játszik abban, hogy a közvélemény és a politikusok számára ellenőrizhetővé válhassanak a közhatalmat gyakorlók, illetve a köztisztviselők. A polgárok kizárólag ilyen információk birtokában alkothatnak szabadon véleményt a közhatalmat gyakorlók teljesítményéről, munkájának hatékonyságáról és minőségéről. Az állami szervek ellenőrizhetősége pedig a polgárok demokratikus önkormányzásának lehetőségét biztosítja, így a polgároknak alapvető joguk van ahhoz, hogy a közügyeket érintő kérdésekről információhoz juthassanak” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [25]}.
- [49] Megállapítható továbbá az is, hogy a kivételt nem engedő jogi felelősségre vonás a sajtószabadság érvényesülése ellen hat. Ebből következően a bíróságoknak különös körültekintéssel kell mérlegelni mind a büntetőjogi, mind a polgári jogi jogkövetkezmények alkalmazása során, hogy csak a valóban indokolt esetben essen korlátozás alá a sajtószabadság {3002/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [56]}.

V.

- [50] Az Alkotmánybíróság a bemutatott alkotmányos mércéből kiindulva – az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló egyedi ügygel összefüggésben – vizsgálta azt, hogy az eljáró bíróságok jogértelmezése, a történeti tényállás jogi értékelése összhangban áll-e az Alaptörvény IX. cikk (1)-(2) bekezdésében garantált vélemény- és sajtószabadságból fakadó alkotmányos követelményrendszerrel. Ennek során az Alkotmánybíróság az alábbi szempontokra volt tekintettel.
- [51] 1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék {pl. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]; 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]}. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie. A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, vagyis azt, hogy a jogszabályok alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e.
- [52] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor hangsúlyozza azt is, hogy az Alkotmánybíróság – mint az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja szerint a bírói döntéseket kizárólag alkotmányosság szempontjából vizsgálhatja felül. Ezzel összhangban az Alkotmánybíróság hatásköre az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszok elbírálása során a bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvény-ellenességének, alapjogokkal való összhangjának vizsgálatára korlátozódik. Az Alkotmánybíróság gyakorlata az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszok elbírálásakor töretlen a tekintetben, hogy a bíróságok ítéleteit csak akkor bírálja felül, ha azok az Alaptörvény megszabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz {3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [53]}.
- [53] A kifejtettek alapján tehát az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a alapján a bírói jogértelmezést kizárólag abban az esetben vizsgálhatja felül, ha az ügynek van alapjogi relevanciája. Önmagában azonban az a tény, hogy egy ügynek alapjogi relevanciája van, nem eredményezheti, hogy az eljáró bíróságok az ügy szakjogi megítélését figyelmen kívül hagyhatják. A bíróságoknak arra kell törekedniük, hogy az előttük folyamatban lévő ügyben alkalmazandó anyagi jogi és eljárásjogi normák adta értelmezési mozgástér keretein belül az ügy alapjogi érintettségére tekintettel legyenek, és az érintett alapjog alkotmányos tartalmát döntésükben – összhangban

az alkalmazandó normákkal – érvényre juttassák. Ha pedig az alkalmazandó normának nincs ilyen értelmezési lehetősége, a norma alaptörvény-ellenes.

- [54] 2. Az Alkotmánybíróság több ügyben foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a büntető ügyekben eljáró bíróságoknak miként kell értékelniük az alapjogi szempontokat akkor, ha egy tényállásszerű magatartás alapjogi védelem alatt áll. Az 1/2019. (II. 13.) AB határozatban az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy „amennyiben egy cselekmény az Alaptörvény által védett alapjog-gyakorlásnak minősül (így pl. a véleménynyilvánítás szabadságának körébe esik), eleve kizárt annak társadalomra veszélyessége” (Indokolás [44]).
- [55] Szükséges azonban hangsúlyozni azt is, hogy valamely alapjog (pl. a véleménynyilvánításhoz való jog) gyakorlásának a ténye önmagában nem mentesíti, nem mentesítheti az eljárás alá vont személyt a büntetőjogi felelősség megállapítása alól. A társadalomra veszélyesség az a fogalmi elem [Btk. 4. § (1) bekezdés], amelynek vizsgálatán keresztül az alkotmányossági szempontokat a bíróságok jogalkalmazásuk során értékelni tudják.
- [56] Vagyis, azon tényből, hogy valamely magatartás a véleményszabadság – vagy akár bármely más alapjog – védelmi körébe esik, még nem következik szükségszerűen a büntetőjogi felelősség alóli mentesülés. Egy adott cselekmény társadalomra veszélyességét az érintett alapjogok, illetve alkotmányos értékek kollízióját vizsgálva lehet csak megállapítani. Abban az esetben, ha e mérlegelés eredményeként a bíróság a konkrét ügy egyedi körülményei alapján arra a következtetésre jut, hogy a tényállásszerű magatartás alapjogi védelem alatt áll, akkor a Btk. 4. § (1) bekezdésére figyelemmel a cselekmény társadalomra veszélyessége nem állapítható meg.
- [57] 3. A konkrét ügyben a Kúria kifejezetten rámutatott, hogy az eljárásban végigkísérhető volt annak eltérő megítélése, hogy az Smtv. 8. § (1) bekezdése szerinti rendelkezés felhatalmazza-e az oknyomozó újságírókat valamely közérdekű, más módon nem, vagy csak aránytalan nehézséggel megszerezhető információval összefüggésben (a minősített adatokról szóló törvény megsértése nélkül) bűncselekmény elkövetésére. A Kúria álláspontja szerint az oknyomozó újságírás „vonatkozásában a büntetőjogba ütközés esetében nincs olyan törvényi rendelkezés – és az Smtv. 8. § (1) bekezdése sem tekinthető ennek –, ami ezt közömbösítené”. Vagyis a Kúria eleve kizárta annak lehetőségét, hogy az indítványozó büntetőjogi felelősségének vizsgálatakor az Smtv. 8. § (1) bekezdésében foglaltakat mérlegelési körbe lehetne vonni.
- [58] Az Smtv. 8. § (1) bekezdése szerint „[a] médiatartalom-szolgáltató, annak munkavállalója vagy a médiatartalom-szolgáltatóval munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személy nem vonható felelősségre olyan jogsértésért, amelyet valamely közérdekű információ megszerzésével összefüggésben követett el, és az adott információ általa nem, vagy csak aránytalan nehézséggel lett volna más módon

megszerezhető, feltéve, hogy az így elkövetett jogsértés nem okoz aránytalan vagy súlyos sérelmet, továbbá az információ megszerzésére nem a minősített adatok védelméről szóló törvény megsértésével került sor.”

- [59] Az Smtv. normaszöveg-javaslatához fűzött indokolás szerint a „rendelkezés az oknyomozó újságírás büntetlenségét határozza meg bizonyos feltételek teljesülése esetén. Ez alapján nyilvánvaló, hogy bármely felelősségre vonástól mentesülhet az újságíró, illetve, hogy a jog nem csupán az addig nem ismert bűncselekmény feltárásakor, hanem bármely közérdekű információ megszerzésekor gyakorolható.” Látható tehát, hogy a jogalkotó az Smtv. 8. § (1) bekezdésében meghatározta azokat a törvényi feltételeket, amelyek fennállása esetén az oknyomozó újságíró cselekményét nem tekinti társadalomra veszélyesnek, és ezért mentesíti a büntetőjogi felelősség alól.
- [60] Mindebből tehát az következik, hogy az Smtv. 8. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek fennállása esetén az oknyomozó újságíró cselekményének nem állapítható meg a társadalomra veszélyessége, és ezért nem vonható büntetőjogi felelősségre. Az Smtv. 8. § (1) bekezdésében tehát az az egyértelmű jogalkotói szándék jut kifejeződésre, amely kifejezetten mentesíti a büntetőjogi felelősség alól – az Smtv. 8. § (1) bekezdésében foglalt szigorú feltételek fennállása esetén – azt az újságírót, aki közreműködik a közhatalom átlátható, demokratikus működésének más módon nem gyakorolható ellenőrzésében.
- [61] Lényeges hangsúlyozni azt is, hogy az Smtv. 8. § (1) bekezdése a büntetőjogi felelősség alóli mentesüléshez szigorú feltételeket határoz meg: (i) azt az újságíró csak valamely közérdekű információ megszerzésével összefüggésben követheti el; (ii) ha az adott információ általa nem, vagy csak aránytalan nehézséggel lett volna más módon megszerezhető; (iii) az így elkövetett jogsértés nem okoz aránytalan vagy súlyos sérelmet; (iv) az információ megszerzésére nem a minősített adatok védelméről szóló törvény megsértésével került sor.
- [62] Összességében tehát egy oknyomozó újságíró cselekményének a társadalomra veszélyességét – az Smtv. 8. § (1) bekezdésében meghatározott szempontokon keresztül – szükséges vizsgálnia a bíróságoknak.
- [63] 4. A jelen ügyben a Kúria – utalva az EJEB gyakorlatára [*Erdtmann kontra Németország* (56328/10.) és *Pentikainen kontra Finnország* (11882/10.) ügyek] – kifejtette, hogy a felelős újságírás nem korlátozódik az információk tartalmára, hanem magában foglalja többek között az újságíró magatartásának a jogszerűségét. A Kúria érvelése szerint „az újságíróknak néha szembe kell nézniük azzal a konfliktussal, hogy egyrészt az az általános kötelezettségük, hogy betartsák a büntetőjogi rendelkezéseket, másrészt szakmai feladatuk, hogy megszerezzék és terjesszék az információkat. Ám, ha egy újságíró azt választja, hogy nem tartja be a büntetőjog előírásait, tudatában kell lennie annak kockázatával, hogy ez jogilag szankcionálható. Az újságíró sem hivatkozhat a büntetőjogi felelősség alóli mentességre kizárólag

azon az alapon, hogy a kérdéses bűncselekményt újságírói funkcióinak teljesítése során követte el.”

- [64] A Kúria hivatkozott érvelésére tekintettel az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy az alkotmányjogi panasszal érintett büntetőügyben az eljáró bíróságok felismerték az ügy alkotmányjogi aspektusait. Ennek során a bíróságok utaltak az EJEB gyakorlatára is. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint azonban az eljáró bíróságok által alkalmazott jogértelmezés még sincs összhangban az Alaptörvény IX. cikk (1)-(2) bekezdéséből fakadó követelményekkel. Az Alkotmánybíróságnak a következőkben bemutatott indokai szerint az eljáró bíróságok azzal, hogy az Smtv. 8. § (1) bekezdésében foglaltakat a konkrét ügyben teljes egészében figyelmen kívül hagyták, mert álláspontjuk szerint abból „nem olvasható ki bűncselekmény elkövetésére feljogosító egyértelmű felhatalmazás”, jelentősen leszűkítették a vélemény- és sajtószabadság alkotmányosan védett körét.
- [65] 4.1. A jelen ügy alapjogi szempontjainak feltárása során az Alkotmánybíróság mindenekelőtt arra utal, hogy régóta töretlen értelmezése szerint a véleménynyilvánítás szabadsága akkor követel kiemelt védelmet „amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. [...] A demokratikus társadalom létezésének és fejlődésének nélkülözhetetlen eleme [ugyanis] a közügyek vitatása, amely feltételezi a különböző politikai nézetek, vélemények kinyilvánítását, a közhatalom működésének bírálatát” {36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219, 228.; lásd még: 57/2001. (XII. 5.) AB határozat, ABH 2001, 484, 494.; 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [66] Ebből következően a büntetőügyben eljáró bíróságoknak az oknyomozó újságírói tevékenység alapjogi védelmének megítélésekor mindenekelőtt arról szükséges döntenük, hogy a vád tárgyává tett cselekménnyel megszerzett információkra kiterjed-e a közügyek vitatását megillető magas szintű alkotmányos védelem.
- [67] A jelen ügyben vizsgált oknyomozó újságírói tevékenység a 2015-ös európai migrációs válsághoz kapcsolódik. Ebben az évben az Európai Unióban a benyújtott menedékkérelmek száma meghaladta az 1,3 millió főt. A tömeges bevándorlás Magyarországot is jelentős mértékben érintette. 2015 nyarán a Magyarországra érkező menedékjogi elismerést kérők száma meghaladta a napi 500 embert, továbbá a tranzitzőnákban tartózkodók száma is meghaladta a napi 1000 embert. Erre tekintettel a Kormány 2015. szeptember 15-én kihirdette a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet. Ebben az időszakban élénk társadalmi vita folyt abban a kérdésben, hogy a tranzitzőnába került személyeket milyen körülmények között szállásolják el, és arról is, hogy az érintett hatóságok által lefolytatott eljárások milyen eljárási rendben folynak le.
- [68] Az Alkotmánybíróság e körben utal arra is, hogy az EJEB a Szurovecz kontra Magyarország-ügyben azt vizsgálta, hogy sérti-e az EJEE 10. cikkét az a tény, hogy a

kérelmező újságíró 2015-ben nem kapott belépési engedélyt a debreceni menekültügyi befogadó központba. E körben az EJEK megállapította, hogy a kérelmező által tervezett újságcikk tárgya a menedékjogot kérők befogadó központban fennálló életkörülményeinek bemutatása lett volna. Az EJEK utalt arra, hogy az adott időszakban nagy számú menedékjogot kérő személy lépett Magyarország területére, amely általános szóhasználatkal élve „menekült válság” kifejezéssel jellemezhető és széles körben beszámolt róla a média. Az EJEK hangsúlyozta, hogy egy adott helyről készített beszámolóval kapcsolatos közérdek különösen releváns, ha a hatóságok kiszolgáltatott társadalmi csoportokkal állnak szemben. A média „örkutya” szerepe különösen fontos ilyen összefüggésben, mivel a média jelenléte biztosítja, hogy a hatóságokat felelősségre vonják az eljárásukért. Az a kérdés, hogy az államilag működtetett befogadó központban hogyan bánnak a lakókkal, hogy vajon az állam teljesítette-e a menekült státuszt kérőkkel szembeni nemzetközi kötelezettségeit, és hogy ez a kiszolgáltatott csoport képes volt-e emberi jogainak korlátozásmentes gyakorlására, kétség kívül hír értékű és nagy társadalmi jelentőségű. Az EJEK ezért megállapította, hogy a kérelmező újságíró által elkészíteni tervezett újságcikk közérdeket szolgált, és ezen a területen kevés lehetőség van arra, hogy az EJEK 10. cikk 2. bekezdése alapján korlátozzák a véleménynyilvánítás jogát. [Szurovecz kontra Magyarország (15428/16), 2019. október 8. 58-60. bekezdés]

- [69] A fentiek alapján a jelen ügyben kétségkívül megállapítható, hogy az indítványozó által elkészített cikk közérdeket szolgált és nagy társadalmi jelentőségű volt. Az Alkotmánybíróság utal arra is, hogy az ügyben nem vitatott peradat, és az eljáró bíróságok egyhangzóan állapították meg, hogy az érintett időszakban a menekült státuszt kérőkkel kapcsolatos kérdésekben a hatóságok részéről korlátozottan lehetett információkhoz jutni.
- [70] 4.2. A fentiek mérlegelését követően az a kérdés igényel választ a büntetőügyekben eljáró bíróságoktól, hogy az újságíró által elkövetett jogsértés milyen súlyú, továbbá az, hogy a jogsértés arányban áll-e az okozott sérelemmel. Ennek mérlegelése során a bíróságoknak értékelnie szükséges az elkövetett bűncselekmény által védett jogi tárgyat, mert értelemszerűen az elkövetett jogsértés súlya más megítélés alá esik például élet elleni bűncselekmények elkövetésekor, mint a közbizalom elleni bűncselekmények esetén.
- [71] Az Alkotmánybíróság e körben mindenekelőtt kiemeli, hogy a jelen ügyben az indítványozó bűnösségét közokirat-hamisítás büntetőjében és hatóság félrevezetése vétségében állapították meg. A közokirat-hamisítás jogi tárgya a közokiratok hitelességébe és valódiságába vetett közbizalomhoz fűződő társadalmi érdek. A hatóság félrevezetésének jogi tárgya a büntető igazságszolgáltatás szerveinek, a szabálysértési és egyéb hatóságoknak, valamint a fegyelmi jogkör gyakorlójának zavartalan működéséhez fűződő társadalmi érdek.

- [72] Az alkotmányos szempontokat az Smtv. 8. § (1) bekezdésében foglaltakra vetítve az eljáró bíróságoknak azt kellett volna mérlegelniük, hogy az elkövetett jogsértés arányban áll-e az okozott sérelemmel. Ehhez mindenekelőtt szükséges feltárni az okozott sérelem mibenlétét, és ehhez mérten mérlegelni azt, hogy az elkövetett magatartás az érintett bűncselekmény által védett jogi tárgyat aránytalanul sértette-e. E tekintetben az eljáró bíróságok semmilyen vizsgálatot, vagy mérlegelést nem folytattak le, és ennek következtében értékelés nélkül maradt az a kérdés: az idegenrendészeti eljárás felfüggesztéséről rendelkező hatósági határozat meghozatala pontosan milyen sérelmet okozott, és amennyiben okozott sérelmet, miért állapítható meg annak aránytalansága. Ugyanígy az ügyben eljáró bíróságok nem vizsgálták, hogy az idegenrendészeti eljárás megindítása milyen sérelmet okozott, illetve hogy az aránytalan vagy súlyos sérelem okozása miért állapítható meg.
- [73] 4.3. Az Alkotmánybíróság végül utal arra is, hogy gyakorlata szerint a sajtószabadság korlátozásának szükségessége és arányossága elsődlegesen nem tartalmi, sokkal inkább következmény-szempon­tú vizsgálatot igényel, a szavak tartalma helyett a szándékoltan kiváltott hatás vizsgálatát jelenti. [165/2011. (XII. 20.) AB határozat, ABH 2011, 478, 524.]
- [74] A bíróságoknak erre tekintettel vizsgálniuk kellett volna azt is, hogy a megjelent cikk milyen hatást váltott ki a társadalomban. Amint erre a fentiekben már utalt az Alkotmánybíróság, ebben az időszakban élénk társadalmi vita folyt abban a kérdésben, hogy a tranzit­zónába került személyeket milyen körülmények között szállásolják el, és arról is, hogy az érintett hatóságok által lefolytatott eljárások milyen eljárási rendben folynak le. A megelőző büntetőügyben az eljáró bíróságok megállapították, hogy az érintett hatóságok munkáját bemutató híryan­yag „a maguk valóságában, minden befolyástól, érdektől mentes érintetlenségben” készült el, az alapján a társadalom objektív képet kaphatott arról, hogy a magyar hatóságok miként végzik a munkájukat. A cikk társadalmi hasznossága tehát nem lehet vitatott, azonban ennek értékelésére sem került sor a bíróságok, különösen a Kúria eljárásában.
- [75] 4.4. Az Alkotmánybíróság a fentiekre figyelemmel megállapította, hogy az eljáró bíróságok a vélemény- és sajtószabadságnak az előbbiekben bemutatott releváns szempontjait döntéseikben nem értékelték, így az indítványozó büntetőjogi felelősségre vonása sérti az Alaptörvény IX. cikk (1)-(2) bekezdését.
- [76] 5. Az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz alapján folytatott eljárásokban elsősorban jogvédelmi szerepe van, mert az Abtv. 26–27. §§ rendelkezései értelmében az a feladata, hogy az Alaptörvényben elismert alapjogoknak ténylegesen érvényt szerezzen. Ebből következően az Alkotmánybíróság feladatához tartozik annak megválaszolása is, hogy egy adott jogszabály mely jogalkalmazói értelmezése találkoz­zik az Alaptörvényben elismert jogokban rejlő egyes követelményekkel.

- [77] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor utal arra is, hogy az Alaptörvény az Alkotmánybíróság számára nem biztosít vizsgálati lehetőséget ahhoz, hogy a jogalkalmazó az adott, konkrét ügyben helytállóan értékelte-e a bizonyítékokat, illetve a mérlegelésének eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, illetve ennek során a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban kizárólag a jogalkalmazó számára fenntartott feladat. Ehhez hasonlóan a jogszabályok értelmezése és a jogági dogmatikához tartozó álláspontok helytállóságának, érvényességének megítélése is a jogalkalmazók számára fenntartott hatáskör. Így az Alkotmánybíróság tartózkodik attól, hogy az alapügyhöz kapcsolódó tényértékelési, avagy törvényértelmezési és szakjogi kérdésekben állást foglaljon {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33] és [38]}.
- [78] Az Alkotmánybíróság a konkrét esetben ugyanakkor úgy ítélte meg, hogy a felmerült kérdések alkotmánybírósági értékelése nem haladja meg az Alaptörvényben az Alkotmánybíróság számára kijelölt alkotmányossági szempontú felülvizsgálat határait. Ennek oka, hogy az oknyomozó újságírás miatti büntetőjogi felelősségre vonás közvetlenül kihat a vélemény- és sajtószabadság gyakorolhatóságára és tényleges érvényesülésére.
- [79] Összességében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény IX. cikkének (1) és (2) bekezdéséből fakadó alkotmányos szempontrendszer, hogy az oknyomozó újságíró büntetőjogi felelősségének mérlegelése során a bíróságoknak értékelnie kell: az újságíró által megszerzett közérdekű információk milyen közüggyel, illetve milyen közérdekű vitában váltak fontossá a társadalom számára; ezen közérdekű információk más módon megszerezhetők voltak-e, és végül, hogy az elkövetett jogsértés, figyelemmel annak társadalmi hatására is, aránytalan vagy súlyos sérelmet okozott-e. Az eljáró bíróságok ezeket alkotmányos szempontokat nem juttatták érvényre, ezért jogértelmezésük az Alaptörvény IX. cikk (1)-(2) bekezdésébe ütközik.
- [80] Mindezek figyelembe vételével az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria támadott végzése Alaptörvény-ellenes, ezért az alkotmányjogi panasz által támadott végzését megsemmisítette annak kiemelésével, hogy kizárólag a bíróság hatáskörébe tartozik annak eldöntése – a fenti szempontrendszer figyelembe vételével –, hogy az indítványozó büntetőjogi felelőssége megállapítható-e az ügyben.
- [81] Az Alkotmánybíróság határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételéről az Abtv. 44. § (1) bekezdése második mondata alapján rendelkezett.

Budapest, 2026. szeptember 29.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
az Alkotmánybíróság elnökhelyettese, előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
az Alkotmánybíróság elnökhelyettese
az aláírásban akadályozott,

Dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
az Alkotmánybíróság elnökhelyettese
az aláírásban akadályozott,

Dr. Kovács András György
alkotmánybíró helyett

Dr. Kozma Ákos s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Ligeti Miklós Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Nemessányiné dr. Chronowski Nóra Edit
s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Patyi András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
az Alkotmánybíróság elnökhelyettese
az aláírásban akadályozott,

Dr. Sonnevend Pál
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szomora Zsolt Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
az Alkotmánybíróság elnökhelyettese
az aláírásban akadályozott,
Dr. Varga Réka
alkotmánybíró helyett

- [82] 1. A határozat rendelkező részével és az indokolás irányával egyetértek, ugyanakkor az alapjogi védelem alatt állásból következő büntetlenség kezelésével összefüggésben az Alkotmánybíróságnak álláspontom szerint nagyobb mozgásteret kellene hagynia a rendes bíróságok és a jövőre nézve az Országgyűlés számára is.
- [83] 2. A határozat az Indokolás V/2. pontjában akként fogalmaz, hogy „[a] társadalomra veszélyesség az a fogalmi elem [Btk. 4. § (1) bekezdés], amelynek vizsgálatán keresztül az alkotmányossági szempontokat a bíróságok jogalkalmazásuk során értékelni tudják”. Ennek nyomán az Indokolás V/3. pontjában azt rögzíti, hogy „[ö]sszességében tehát egy oknyomozó újságíró cselekményének a társadalomra veszélyességét – az Smtv. 8. § (1) bekezdésében meghatározott szempontokon keresztül – szükséges vizsgálnia a bíróságoknak”. Ez kétséget kizáróan megfelel az Alkotmánybíróság tetteleges véleménynyilvánítással kapcsolatos gyakorlatának (lásd a tervezet által is felhívott 1/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [44], továbbá a határozatban fel nem hívott 14/2019. (IV. 17.) AB határozat, Indokolás [21]; 3001/2024. (I. 12.) AB határozat, Indokolás [19]), továbbá a Btk. hatályos szövegétől sem szakad el.
- [84] 3. Mindazonáltal álláspontom szerint az Alkotmánybíróság által végzendő alkotmányossági kontroll arra korlátozódik, hogy kizárja az alapjogi védelem alatt álló magatartás büntetőjogi szankcionálását. Ekként az Alkotmánybíróság nem foglalhat állást olyan szakjogi kérdésben, hogy a rendes bíróságok az alapjogi védelem alatt állásból következő büntetlenséget a büntetőjogi felelősségre vonás mely konkrét akadályára alapítva érvényesítik.

A szakirodalom tekintélyes része szerint a társadalomra veszélyesség felesleges eleme a bűncselekmény-fogalomnak, amely nélkül – például a materiális jogellenesség körében, vagy az úgynevezett jogtárgy-harmonikus értelmezéssel – is kezelhetik a rendes bíróságok a büntethetőségi akadályokat, ezért a társadalomra veszélyességet a bűncselekmény büntető törvényi definíciójából törölni kellene [lásd például: Nagy Ferenc – Tokaji Géza: A magyar büntetőjog általános része, Korona, Bp., 1998. 141. o.; Wiener A. Imre: A társadalomra veszélyességről, in: Wiener A. Imre (szerk.): Büntetendőség, büntethetőség – Büntetőjogi tanulmányok, MTA Állam- és Jogtudományi Intézet (Jog és jogtudomány, 13.), KJK – Kerszöv, Budapest, 2000. 153–161. o.; Wiener A. Imre: a Btk. Általános Része *de lege ferenda*, MTA JTI Közlemények 17., Budapest, 2003. 18–21. o. és 40–42. o.; Hollán Miklós: Gondolatok a társadalomra veszélyesség és a materiális jogellenesség különbségéről, Magyar Jog, 2004/12., 724–732. o.; Nagy Ferenc: Tanulmányok a Btk. általános részének kodifikációjához, HVG-Orac, Bp., 2005. 47. o.; Gellér Balázs – Ambrus István: A magyar büntetőjog általános tanai, ELTE Eötvös Kiadó, Bp., 2019. 186–193. o.]

Ugyancsak – legalább elvi – lehetőséget rejt a Btk. 24. §-ában nevesített büntetendőséget kizáró ok, a jogszabály engedélye arra, hogy az ítélkező bíró biztosítsa az alapjogilag védett magatartás büntetlenségét, figyelemmel arra, hogy a bírói gyakorlat egyébként a Btk. ezen rendelkezésében szereplő „jogszabály” kifejezés alatt az Alaptörvény T) cikk (2) bekezdésében felsorolt típusokon kívüli jogforrásokat is ért, így abba akár az Alaptörvény is besorolható lehet [vö. Karsai Krisztina (szerk.): Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvhöz, Wolters Kluwer Hungary, Bp., 2019. 46. o.].

Ezek a példák igazolják, hogy a rendes bíróságnak több olyan szakjogi megoldás is rendelkezésére áll, amelyek egyaránt biztosíthatják az alapjogi védelem alatt álló magatartás büntetőjogi szankcionálásának a mellőzését. Az Alaptörvény és az egyéni alapjogok védelmét tekintve irreleváns, hogy az ítélkező bíróság a rendelkezésre álló szakjogi lehetőségek közül melyiket választja az alkotmányossági követelményeket teljesítő cél elérésére. Emiatt az Alkotmánybíróság indokolatlanul korlátozza a rendes bíróságok jogalkalmazó tevékenységét akkor, amikor ezen lehetőségek közül csak egyet, az egyébként vitatott társadalomra veszélyességet írja elő kötelezően alkalmazandó megoldásként.

4. Éppen a fent bemutatott szakirodalmi törekvés nyomán az sem elképzelhetetlen, hogy a jogalkotó a büntetőtörvény esetleges jövőbeni reformja során megfontolja a bűncselekmény fogalmának a társadalomra veszélyességet mellőzve történő szabályozását. Amennyiben viszont az Alkotmánybíróság konzekvensen kizárólag és kötelezően a társadalomra veszélyességbe csatornázza be az alapjogi védettség büntetőjogi értékelését, *de facto* lehetetlenné teszi ezen bűncselekmény-fogalmi elem elhagyását, hiszen az alkotmányossági követelményeket – köztük azt, hogy egyedül a társadalomra veszélyesség értékelése útján biztosítható az alapjogi védelem alatt álló magatartás büntetlensége – a jogalkotó sem hagyhatja figyelmen kívül. Ez pedig arra vezet, hogy az Alkotmánybíróság egy szakjogi-törvényességi kérdésben korlátozza az Országgyűlés mozgásterét.

Budapest, 2026. szeptember 29.

Dr. Ligeti Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [85] A határozat rendelkező részével és indokolásával egyetértettem, a kúriai végzés megsemmisítése álláspontom szerint is indokolt volt. Ezzel együtt fontosnak tartom külön is kiemelni az alábbi szempontokat.
- [86] 1. Ahogyan arra a határozat többségi indokolása is utal az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy az ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék, ebből pedig következik az is, hogy az eljáró bíróságoknak azonosítaniuk kell az eléjük kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, valamint a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmezniük. Ezen kötelezettség teljesítését pedig az Alkotmánybíróság a büntető ítéletek esetében is vizsgálhatja. Abban az esetben ugyanis, ha az Alkotmánybíróság hatásköre nem terjedne ki egy büntető ítélet alkotmányossági vizsgálatára azon az alapon, hogy az indítványozó magatartása egyébként tényállásszerű volt, akkor az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja kiüresedne (lásd: 17/2020. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [22]-[24]).
- [87] 2. A konkrét ügy tekintetében fontos azt is kiemelni, hogy az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése a sajtószabadságot a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás garanciájának tekinti. Ez a tájékoztatás a „demokratikus közvélemény” információs érdekét szolgálja: azt, hogy a közvélemény a számára releváns tényekről, eseményekről adatot, tájékoztatást, illetve ezzel összefüggő véleményt kapjon (lásd 26/2019. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [24]). Egy médiaszolgáltató alkotmányos jogát gyakorolja akkor, amikor a közérdeklődésre számot tartó eseményekről tudósít. E szabadsága kiterjed annak meghatározására is, hogy mely eseményekről milyen részletességgel és tartalommal ad tájékoztatást. Amennyiben a sajtószabadság gyakorlása sérti más alapjogát vagy valamilyen alkotmányos célt, akkor az Alkotmánybíróságnak kell döntést hoznia arról, hogy a konkrét esetben a sajtószabadság gyakorlásának vagy az azt korlátozó célnak kell-e inkább teret engednie (23/2019. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [19]).
- [88] 3. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben megállapított tényállás alapján kétségtelenül kijelenthető, hogy az indítványozó tevékenysége során nem öncélúan járt el, hanem egy közérdeklődésre számot tartó ügyben, a közügyek szabad vitathatósága és a közvélemény tájékoztatása érdekében folytatott oknyomozó újságírói tevékenységet: megállapítható, hogy az indítványozó tevékenységének a célja a sajtószabadság védelme alatt állt. Jelen ügyben ezért az elsődleges kérdés, hogy az indítványozó által – az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése alapján – a céljának eléréséhez igénybevett eszköz is a sajtószabadsághoz való jog oltalmát élvezte-e, illetve, hogy annak büntetőjogi megítélése során a bíróságok az Alaptörvény 28. cikke alapján figyelembe vették-e az Alaptörvény IX. cikkéből következő alkotmányos szempontokat. Annak eldöntése azonban nem az Alkotmánybíróság feladata, hogy

az indítványozó cselekménye megvalósította-e a közokirathamisítás büntettének és a hatóság félrevezetése vétségének törvényi tényállását, ez ugyanis kizárólag a rendes bíróságok hatáskörébe tartozik. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatából nem olvasható ki azonban, hogy a tényállásszerűen bűncselekményt megvalósító magatartások során az Alkotmánybíróságnak nem kell vizsgálnia, hogy sérült-e az indítványozó alapjoga (lásd: 17/2020. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [21]).

- [89] 4. Az Alkotmánybíróságnak döntése meghozatal során figyelemmel kellett lennie az Smtv. 8. §-ára valamint 4. §-ára is. Az Smtv. 8. § (1) bekezdése és az Smtv. 4. § (3) bekezdése között ugyanis ellentmondás feszül. Az Smtv. 4. § (3) bekezdése úgy fogalmaz, hogy „a sajtószabadság gyakorlása nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, nem sértheti a közérkölcset, valamint nem járhat mások személyiségi jogainak sérelmével.” Ezen ellentmondás azonban álláspontom szerint valójában látszólagos, ugyanis a két érintett szabály főszabály-kivétel viszonyban áll egymással: azaz nem lehet pl. az Smtv. 4. § (3) bekezdése alapján a sajtószabadság „mögé bújva” közösségellenes uszítást tenni egy megjelenő írásban, ugyanakkor az Smtv. 8. §-a alapján az oknyomozó újságíró a szükségesség arányosság tesztje alapján elkövethet jogellenes (akár bűncselekménynek is minősülő) cselekményt a bűnösség megállapítása nélkül annak érdekében, hogy oknyomozó tevékenységét elvégezze. Hangsúlyozni kell ugyanakkor, hogy az Smtv. 8. § (1) bekezdése nem egy generális jellegű felhatalmazás, a jogellenesség (akár bűncselekmény) büntetlensége ugyanis mindig esetről-esetre a bíróság mérlegelése alapján kell, hogy eldőljön.
- [90] Egy oknyomozó újságírónak – a munkája végzése érdekében – az alkotmányos keretek között értelmezhető eszközökkel történő felruházása (amely jelen ügyben az Smtv. 8. §-ából is következik) szükséges előfeltétele az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdéséből fakadó sajtószabadság érvényesülésének. Ebből következően a törvényszék és a Kúria értelmezése szükségképpen szűkíti az Smtv. 8. §-át, és ezáltal végső soron a sajtószabadsághoz való jog alkotmányos tartalmát is. Ha ugyanis egy újságíró tevékenysége, oknyomozó munkája során mindenben megfelel az Smtv. 8. §-ának, és így végső soron a vitatott cselekménye által készült írás hozzájárul a közügyek szabad vitathatóságához és közvetlenül a nyilvánosság ilyen ügyekről való tájékoztatásához, akkor az érintett újságíró tevékenysége a sajtószabadsághoz való jog alkotmányos kérdéskörébe tartozik. Amennyiben azonban ezen cselekményt alkotmányos vizsgálat nélkül, önmagában csak azért, mert az bármilyen bűncselekményt megvalósít(hat), eleve kizárjuk a cél elérése érdekében megengedhető jogsértések köréből, akkor azzal a sajtószabadsághoz való jog sérelmét idézzük elő. Ezzel összefüggésben fontos kiemelni, hogy az Alkotmánybíróság a 17/2020. (VII. 17.) AB határozatában is hangsúlyozta, hogy egy „...védett véleménynyilvánítás akkor sem büntethető, ha egyébként a magatartás a

Btk. [...] valamely különös részi tényállását kimeríti” {17/2020. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [21]}.

- [91] Ahogyan az a fentebb idézet alkotmánybírósi gyakorlatból is kiolvasható, ha egy a sajtószabadsággal összefüggő cselekmény vizsgálata során felmerül más alapjog vagy valamilyen alkotmányos cél sérelmének a lehetősége, akkor az Alkotmánybíróságnak kell döntést hoznia arról, hogy a konkrét esetben a sajtószabadság gyakorlásának vagy az azt korlátozó célnak kell-e inkább teret engednie. Ezt az kollíziót azonban már az eljáró bíróságoknak is fel kell ismerniük.
- [92] 5. Tekintettel arra, hogy a Kúria (és a törvényszék) ezen vizsgálatot nem végezte el, így a többségi határozat szerinti megsemmisítést támogattam.

Budapest, 2026. szeptember 29.

Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde alkotmánybíró különvéleménye

- [93] Akkor támogattam volna a Kúria ítéletének a megsemmisítését, ha a megsemmisítést igazoló indokolás átfogalmazásra kerül, és az Alkotmánybíróság az alkotmányos mulasztás megállapításáról is rendelkezik.
- [94] Előre bocsátom, hogy a sajtószabadság az emberi szabadságjogok egyik megnyilvánulásaként - a szólásszabadság, azaz a véleménynyilvánítás szabadsága és ezeknek a demokratikus jogállam alkotmányos értékével való összefüggése okán – kiemelt jelentőséggel bíró alapvető jog. Azonban, ez az alapvető jog sem korlátlan, ahogyan azt az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése valamennyi alapjog tekintetében kinyilvánítja: *„Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmával tiszteletben tartásával korlátozható.”* Ebből viszont az következik, hogy amikor valamely alapjognak a jogalkotás, vagy jogalkalmazás által való korlátozása az alkotmánybírósi eljárás tárgya, abban az esetben az Alkotmánybíróságnak a felelőssége az, hogy a sérelmet szenvedett alapjoggal versengő más alapjogokat, alkotmányos értékeket is azonosítsa. Az Alkotmánybíróság rendeltetése ugyanis az Alaptörvény védelme, és az alkotmánybírósi eljárásokban a jogszabályoknak, és a bírósági döntéseknek az Alaptörvénnyel való összhangját kell vizsgálnia.
- [95] 1. Összefoglalóan – A Határozatban ajánlott alkotmányos szempontrendszer (Határozat IV. rész 5. pont utolsó előtti bekezdése) abszurd következményekhez

vezethet. Különös tekintettel arra, hogy a Határozat egésze arra fekteti a hangsúlyt, hogy miképpen lehet a legszélesebb utat megnyitni a sajtószabadság érvényesülése előtt, a büntetőjog által védett más alapjogokra és alkotmányos értékekre való tekintett nélkül. Ha valóban ez volna az Smtv. 8.§ (1) bekezdésének a célja és következménye, akkor nem a Kúria ítéletének a megsemmisítéséről, hanem az Smtv. 8.§ (1) bekezdése megsemmisítéséről kellene rendelkeznie az Alkotmánybíróságnak.

- [96] 2. A Határozattal kapcsolatos lényegi észrevételek a 3-6. pontban kerülnek kifejtésre. Közbevetőleg szükséges a Határozat szövegezésével - a Határozat érdemével közvetve - összefüggő helyesbítő észrevételek jelzése is.
- [97] A Határozat az első és másodfokú ítéletekről csupán annyit ismertet, hogy elsőfokon milyen Btk. rendelkezés alapján milyen büntetésben részesítették az indítványozót, illetve, hogy a másodfok ezt helyben hagyta. Ezáltal viszont elsikkad az, hogy mi az a bűncselekmény, amelynek a megvalósulásáról döntöttek a bíróságok és mely jog alkalmazása és értelmezése alapján. Ennek azért van jelentősége, mert az elsőfokú ítélet – szemben a felsőbb bíróságok ítéleteitől – éppen azt példázza, hogy a Btk. szerinti törvényi tényállások megvalósulásán túl, a Btk 24.§-a alapján azt is vizsgálta, hogy a mentességet engedő Smtv. 8.§-a szerinti tények megvalósultak-e. Ehhez képest jelentett fordulatot a törvényszék és a Kúria ítélete, amelyek eleve kizárták az Smtv. 8.§ alkalmazását. Először is, a Kúria érvelése akkor érthető meg, ha felidézésre kerül a törvényszéknek az alkotmányosságra is hivatkozó, illetve az analógia és az ad absurdum értelmezési technikát alkalmazó indokolásának a lényege. Másodszor az elsőfokú ítélet éppen arra ad példát – amit a Határozat elbírálási szempontokként megfogalmaz -, hogy milyen tényeket kell vizsgálni, mit kell és lehet mérlegelni az Smtv. 8.§-ában biztosított mentességnek a Btk 24.§-a szerinti alkalmazásához. (Megemlítendő, hogy az elsőfok bár a bűncselekmény elkövetését megállapította, és a mentesség alapjául szolgáló tényeket nem találta megállapíthatónak, mégis – éppen a sajtószabadság megfontolására is figyelemmel – csupán megrovás büntetésben részesítette az indítványozót.) Harmadrészt a büntetőeljárás döntéseinek bemutatása nem engedte volna elveszni azt a nézőpontot – amelyet az I. cikk (3) bekezdése követel meg -, hogy itt nem csupán a sajtószabadság érvényesüléséről van szó, hanem az állami büntetőhatalom érvényesüléséről, és ehhez képest egy kivételes helyzetről: arról, amikor az állami büntetőhatalom érvényesülésének, valamely alapjog védelme – a büntethetőség kizártsága vagy korlátozottsága által - határt szab.
- [98] Helyes (az indítvány, a támadott ítélet hivatkozása miatt is) a Határozatban annak felhívása, hogy az alkotmányos tartalom és mérce kialakításakor az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata az érintett alapjog EJEB által értelmezett szempontjainak figyelembe vétele. Mégsem indokolt, sőt félrevezető lehet az EJEE 10. cikkéhez kapcsolódó tucatnyi, nem releváns EJEB döntés ismertetése. Itt csak jelzem azt, hogy az Alaptörvény IX. cikke (2) bekezdése - az EJEE 10. cikkétől eltérően – kifejezetten nevesíti a sajtószabadság elismerését és védelmét.

- [99] A Határozat jellemzően az EJEB döntésekből idézve, azokra utalva használja a kutyás szókapcsolatokat („házőrző kutya szerep”, „házőrző kutyája”, „társadalom őrkutyája”, „média őrkutya”). A szóhasználat helyességét illetően nem győz meg az, hogy az Alkotmánybíróság ezt korábban használta, s hogy ezt itt is EJEB döntésekre utalva használja a Határozat. Éppen egy az utóbbi időben elfogadott, a belső piaci médiaszolgáltatások közös keretének létrehozásáról és a 2010/13/EU irányelv módosításáról (a tömegtájékoztatás szabadságáról szóló európai rendelet) szóló 2024/1083. sz. rendelet ad arra mintát, hogy az angolban használt „public watchdog” kifejezést hogyan helyes a magyar jogi nyelvben használni: „nyilvánosság őre”. Legfeljebb e mögé zárójelbe lehetne írni magát az angolnyelvű kifejezést.
- [100] 3. A megsemmisítés lehetséges indokolása - Az indítvány lényege az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésében biztosított sajtószabadság sérelmét állítja, arra alapítva, hogy a büntető ítéletben nem voltak tekintettel az ezen jogot kifejezetten szabályozó törvényben, az Smtv. 8.§-ában biztosított mentességre, amelynek a Btk. 24.§-a alapján érvényesülnie kellett volna. Az indítvány – igazodva az alkotmánybírósági gyakorlathoz – egyszerre hivatkozott a IX. cikk (1) és (2) bekezdésének sérelmére. Az indítvány azonban a IX. cikk (1) bekezdéséhez kapcsolható (véleménynyilvánítás szabadsága) érdemi indokolást nem adott elő, érvelése a sajtószabadság alapjogának az ítéletek által, őt személyében érintő sérelmét állította. Ezért a véleménynyilvánítás sérelmének körében nincsenek meg az érdemi vizsgálat lefolytatásának a feltételei.
- [101] A Határozat világosan megfogalmazza, hogy a jelen ügyben mi az alkotmányjogilag jelentős kérdés, és mi az, ami az ítélettel szemben alkotmányos kételyt támaszt (Határozat III. része). Az alkotmányjogi jelentőségű kérdés – az előbb írt pontosítással – a következő lehetett volna: a IX. cikk (2) bekezdésének védelmi körét érintően az, hogy meddig terjed az oknyomozó újságírásnak a sajtószabadságból fakadó alapjogi védelme. A bírói döntéssel kapcsolatban – az előbb írt pontosítással – a következő lehet a vizsgálandó kérdés: a Kúria felismerte-e az ügy alapjogi érintettségét, és a büntethetőség alóli mentességre vonatkozó törvényi rendelkezéseket az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte-e.
- [102] Az Alkotmánybíróságnak a kérdés megválaszolásához elsődlegesen az ügyben alkalmazott jogszabályok lényegét és összefüggéseit célszerű összefoglalóan bemutatni. Ezen belül is – az ügyben releváns - Btk. szerinti törvényi tényállásokat, az ezek által védett alapjogokat/alkotmányos értékeket. Ehhez kapcsolódóan célszerű a büntethetőség alóli mentesülésről rendelkező Btk. szabályok, benne foglalva a társadalomra veszélyesség kritériumának ebben a körben érvényesülő - és alkalmazott/alkalmazható releváns – szabályainak az összefoglaló ismertetése. A jogszabályok körében az Smtv. rendeltetését, releváns rendelkezéseit (ideértve az Smtv. 4.§-át is) is célszerű lett volna összefoglalóan bemutatni. Másodlagosan a kérdés alkotmányos vonatkozásait kell tisztázni. Ezen belül is, hogy a büntetőhatalomnak mi az alkotmányos rendeltetése, milyen alapjogok és

alkotmányos értékek védelme érdekében léphet fel, ennek egyáltalán mi az alkotmányos alapja, illetve annak mik a lehetséges határai. Itt célszerű kibontani azt, hogy a releváns Btk. tényállások milyen alapjogok/alkotmányos értékek védelmét szolgálják. Másrészt tisztázandó, hogy a sajtószabadságnak mi a lényegi tartalma, és annak mik a lehetséges korlátai, illetve ennek érvényesülése milyen határt szab a büntetőhatalom érvényesülésének.

[103] Végül - az értelmezési támpontok harmadik elemeként - célszerű megfogalmazni azt, hogy mik az alkotmánybíróági vizsgálat korlátai (lásd Határozat V. rész 1. pont), és keretei pl.: az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése a jogszabályok mögött álló alapjogok, alkotmányos értékek viszonylatában. A majdani konkrét vizsgálat tárgyszerűsége végett helyes szem előtt tartani az ítélet felülvizsgálatában rejlő kockázatot, az ún. csúszós lejtő veszélyét. A jogász egy ítélet láttán hajlamos arra, hogy azt a ténymegállapítás, vagy a jogkiválasztás, jogértelmezés viszonylatában felülbírálja. Nyilvánvaló, hogy a jogásznak van erről egy véleménye. Az Alkotmánybíróóság hatásköre azonban korlátozott. Az Alkotmánybíróáságnak meg kell találnia azt a nézőpontot, hogy az „igazság” és „igazságosság” iránti igény alkotmányos szinten megragadható legyen. Ehhez szolgál értelmezési keretül az Alaptörvény R) cikke, az I. cikk (3) bekezdése, illetve a bírói ítélet felülvizsgálatánál az Alaptörvény 28. cikke.

[104] Tekintettel arra, hogy a kérdés egy büntető eljárást lezáró ítéletre vonatkozóan merült fel, s az egyik alkalmazandó és értelmezendő jogszabályi rendelkezés a Btk. 24.§-a. Mögötte áll a Btk 15.§ g) pontja, és emögött, - valamint a Btk 271. § (3) bekezdése és a Btk. 342.§ (1) bekezdés c) pontja mögött - a Btk. 4.§-a. A Btk 4.§-a az alaki és anyagi jogellenesség mibenlétét juttatja kifejezésre. Utóbbit illetően annak van jelentősége, hogy a Btk. azt a cselekményt (tevékenységet, mulasztást) nyilvánítja bűncselekménnyé, amely veszélyes a társadalomra, azaz „*mások személyét vagy jogait, illetve Magyarország Alaptörvény szerinti társadalmi, gazdasági, állami rendjét sérti vagy veszélyezteti*”. A joggyakorlatban és a jogirodalomban is vitatott, hogy e rendelkezés közvetlenül alkalmazható-e a bíró által. Vajon lehetséges-e, hogy a bíró a Btk 4.§-a alapján – annak ellenére, hogy a törvényi tényállás a cselekményt illetően megvalósult - megállapítsa a bűncselekmény hiányát (ezt a jogirodalom bírói kegyelemként is jellemzi). Kétségtelen, hogy az ítélkezési gyakorlatban előfordulnak olyan döntések, amelyek a vádlott felmentésénél a Btk 4.§-áig nyúlnak vissza, mégis – tiszteletben tartva azt, hogy a bűncselekmény törvényi tényállása szerinti magatartás társadalmi veszélyességét elsődlegesen a törvényhozás határozza meg – a társadalomra veszélyességet a kifejezetten erre szabott büntethetőség/büntetendőség alól mentesítő Btk. 15.§-a, vagy a büntetéskiszabásról rendelkező Btk. 80.§-a körében értékeli.

[105] Az, hogy az adott törvényi tényállást a Btk. melyik fejezetében helyezte el a jogalkotó, már azt is jelzi, hogy mi az az alapjog, alkotmányos érték, amelynek a védelmét szolgálja az adott magatartás bűncselekménnyé nyilvánítása. A közokirat-hamisítás

(Btk. 342.§) a közbizalom elleni bűncselekmények, a hatóság félrevezetése (Btk.271.§) az igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények között került megszövegezésre.

[106] Az Smtv. a III. címében rendelkezik a sajtószabadságáról. A címet nyitó 4.§ (1) bekezdése kinyilvánítja, hogy *„Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét.”* A (3) bekezdés – előbbi korlátjaként – a következőket rendeli: *„A sajtószabadság gyakorlása nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, nem sértheti a közérkölcset, valamint nem járhat mások személyiségi jogainak sérelmével.”* Ehhez képest jelenít meg eltérő vagy kivétel szabályt (lex speciális) az Smtv. 8.§.-a. A törvény indokolása szerint *„A rendelkezés az oknyomozó újságírás büntetlenségét határozza meg bizonyos feltételek teljesülése esetén. Ez alapján nyilvánvaló, hogy bármely felelősségre vonástól mentesülhet az újságíró, illetve, hogy a jog nem csupán az addig nem ismert bűncselekmény feltárásakor, hanem bármely közérdeklő információ megszerzésekor gyakorolható.”*

[107] 3. Az ügy alkotmányos vonatkozásai - Az alkalmazandó jogszabályok ismeretében azonosíthatók be azok az alapjogok, alkotmányos értékek, amelyek a törvényi rendelkezések alkotmányos összefüggéseit értelmezhetővé teszik. Az alkotmányos tartalom azonosításában meghatározó jelentősége van az alkotmánybíróági határozatokban már kialakított jogelveknek és mércéknek, valamint az alapjogok tartalmát és mércéjét illetően – ha ez tisztázó, megerősítő igazolást ad - akár az EJEB döntéseiben megjelenő jogelveknek.

[108] Az alkotmányos vonatkozások azonosítását illetően elsődleges jelentősége van annak, hogy az Alkotmánybíróóság előtti kérdések egy büntető eljárásból erednek. Lényeges, hogy a büntetőhatalom nem az emberi jogok ellen van, hanem egyik rendeltetése éppen az alapjogok (élethez való jog, tulajdonhoz való jog stb.) védelme. *„Egy független, demokratikus jogállamban [Alaptörvény B] cikk (1) bekezdés] ennek az alkotmányos eszmének, jogelvnek a része nem csupán a jogbiztonság, hanem a közrend, a közbiztonság, a köznyugalom, a véleménysszabadság stb. alkotmányos értéke is. Az államnak ezeket éppúgy kötelessége védeni, mint ahogy az alapvető jogokat is védenie kell [Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés]. A büntetőhatalom a megosztott hatalmi ágak egyik megnyilvánulási módja, legyen szó a törvényhozásról (Btk. stb.), a végrehajtó hatalomról (rendőrség, ügyészség stb.), vagy a bíróságról. A büntetőhatalom az alkotmányos értékeket és az alapvető jogokat védi. Ezt erősíti meg az Alaptörvény C) cikkének (3) bekezdése: „Az Alaptörvény és a jogszabályok érvényre juttatása érdekében kényszer alkalmazására az állam jogosult.” A büntetőhatalom ezért van, ezért alkotmányos a léte. Innen indulva kell és lehet értelmezni azt, hogy a büntetőjogi tényállás összhangban van-e az Alaptörvénnyel, és a büntető ítélet az Alaptörvénnyel összhangban álló módon értelmezi-e, és alkalmazza-e az adott jogszabályt a konkrét tényállásra. Igen, a büntetőjog a jogi felelősségi rendszerben az ultima ratio. Ezt jelenítik meg a büntetőhatalom viszonylatában nevesített alapjogok [Alaptörvény XXVIII. cikk (2)–(6) bekezdés]. Ez a jogelv jelenik meg a*

büntetőtörvénykönyvbe írt azon szabályokban, amelyek a büntethetőség alól alanyi vagy tárgyi alapon kivételeket határoznak meg. Másrészt ezt jeleníti meg a bírói függetlenségnek a bíró azon kötelezettségével való összekapcsolása, hogy a törvényeket kell alkalmaznia, s hogy a törvényeket az Alaptörvény 28. cikke szerint kell értelmeznie.” {3402/2025. (XII.10.) AB határozat, Indokolás [127]} Ezért abból kell kiindulni, hogy a bűncselekmény törvényi tényállásával egybevágó magatartás kívül esik az elkövető által ezzel szemben hivatkozott alapjog védelmi körén. Ehhez képest lehet jelentősége a büntetőjogban szabályozott társadalomra veszélyességnek, de leginkább a tételesen is szabályozott büntethetőséget kizáró és korlátozó okoknak. Ezek az okok lehetnek azok, amelyek az elkövető magatartása mögött álló más alapjogok, vagy alkotmányos értékek mérlegelésének alapjául szolgálnak. Ezen ütköző alapjogok és alkotmányos értékek mérlegelése elsődlegesen a jogalkotó felelőssége [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése], másodlagosan – kétséges esetben különösen – a bíró felelőssége is az, hogy a törvényi rendelkezések mögött lévő alkotmányos összefüggéseket felismerje és mérlegelje (Alaptörvény 28. cikk). A törvényhozói mérlegelés jelenik meg például a rágalmazás törvényi tényállásának szabályozásában [Btk. 226.§ (3) bekezdés].

[109] A véleménynyilvánítás szabadsága [IX. cikk (1) bekezdés] és a sajtószabadság [IX. cikk (2) bekezdése] úgy jelennek meg az alkotmánybírószági gyakorlatban, mint a mitológiai Castor és Pollux. Elismerésük és azonosításuk története azonban azt mutatja, hogy a kettő ugyan összefügg egymással, de egymástól elkülöníthetők. Ez a különválasztottság az Alaptörvényben meg is jelenik, hiszen az előbbit a IX. cikk (1) bekezdése, az utóbbit a IX. cikk (2) bekezdése nevesíti. A különbségtételnek azért van jelentősége, mert a két alapjog védelmi köre, ideértve akár a jogosult személyét is különböző lehet. Amikor az alkotmányos vizsgálatnak a tárgya kifejezetten a sajtó szabadságának a korlátozása, akkor helyes a vizsgálatot erre az alapjogra összpontosítani. A sajtószabadság jogosultja elsődlegesen a média-szolgáltató, másodlagosan a médiaszolgáltatóval jogviszonyban álló újságírók. Utóbbiak alanyi jogosultságát jeleníti meg többek között az Smtv. 8.§-ának (1) bekezdése. Ebben a körben szükséges felidézni azt is, hogy az EJEE 10. cikke a véleménynyilvánítás szabadságáról rendelkezik, nem említi a sajtószabadságot. Az EJEB gyakorlata ebből a 10. cikkből vezette le a sajtószabadsághoz való jogot, annak érvényesíthetőségét is. Ezért az EJEE 10. cikke önmagában mérsékelten alkalmas a sajtószabadság tartalmának, mércéjének az azonosítására, és az EJEB gyakorlatából is leginkább azok a döntések szolgálhatnak hivatkozással, amelyek (pl.: Erdtmann Kontra Németország) kifejezetten a sajtószabadság védernyőjére hivatkozóan megvalósuló magatartásnak a bűncselekményként való azonosíthatóságával foglalkozott.

[110] Itt kell megemlíteni a Határozatban idézett (V. rész. 2. pont) jogtétellel kapcsolatos kételyeket. A jogtétel a következő: *„amennyiben egy cselekmény az Alaptörvény által védett alapjog-gyakorlásnak minősül (így pl. véleménynyilvánítás szabadságának a*

körébe esik), eleve kizárt annak társadalomra veszélyessége". Az tételmondat az 1/2019. (II.13.) AB határozatban jelent meg, amelynek tárgya egy emlékmű festékes lufikkal való megdobálása volt. A cselekményt garázdaságként azonosították, és e bűncselekmény miatt indult a büntető eljárás. Az Alkotmánybíróság az elítélt panasza alapján járt el, aki a véleménynyilvánítás szabadságának a sérelmére hivatkozott. Az Alkotmánybíróság elutasította a panaszt, ugyanakkor ezt a tételmondatot, mintegy obliter dictumot megszövegezte. A tételmondat akár úgy is érthető, hogy egy a büntetőjog által bűncselekménnyé nyilvánított magatartás – legyen az akár személyelleni erőszak (pl.: Charlie Kirk elleni merénylet, az antifa-támadások) – eleve nem lehet bűncselekmény, hiszen a cselekmény elsődleges és lényegadó jellege a véleménynyilvánítás. A Határozat ezt az oximoron jelleget azzal enyhíti ki, hogy a Btk 4.§ (1) bekezdésére hivatkozik, hogy annak mérlegelése is szükséges: „ha a mérlegelés eredményeként a bíróság a konkrét ügy egyedi körülményei alapján arra a következtetésre jut, hogy a tényállásszerű magatartás alapjogi védelem alatt áll, akkor a Btk. 4.§ (1) bekezdésére figyelemmel a cselekmény társadalomra veszélyessége nem állapítható meg.” Ennek a tételmondatnak, és a Btk. 4.§-ának mérlegelését igénylő alkotmánybírósági megközelítésnek a jelen ügyben valójában nincs jelentősége, hiszen itt a kérdés a Btk. 24.§-a és az Smtv. 8.§ (1) bekezdése együttes alkalmazhatóságából adódik. A Btk.4.§-ának csak mögöttes jelentősége van, annak a közvetlen alkalmazása az ügyben nem merült fel.

[111]A közbizalom és az igazságszolgáltatás, mint alkotmányos értékek védelme érdekében a törvényhozó bűncselekménnyé nyilvánította a közokirat-hamisítást és a hatóság félrevezetését. A sajtószabadság védelme érdekében ugyanakkor a törvényhozó az újságíró számára, aki közérdekű információt tár a nyilvánosság elé – bizonyos feltételek esetén – mentességet biztosított a büntethetőség alól. A törvényhozó az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti mérlegelése alapján szövegezi meg a jogszabályokat, és a bíróságnak ezekre az alkotmányos összefüggésre figyelemmel kell értelmeznie a jogszabályt. Az Alaptörvény 28. cikk szerinti jogértelmezésnek kiemelt jelentősége van annak meghatározásakor, hogy a Btk. 24.§-a az Smtv. 8.§ (1) bekezdésével együtt alkalmazandó-e, illetve, hogy az utóbbi értelmezésekor miként mérlegelendő az, hogy „az elkövetett jogsértés nem okozott-e aránytalan vagy súlyos sérelmet”. Ebben a kérdésben tekintettel kell lenni a büntetőjog által védett más alapjog, alkotmányos érték sérelmének a súlyára, valamint a sajtószabadság érvényesülésére is. Az aránytalanság vagy arányosság mértékének meghatározásakor, és a Btk 24.§-ának és az Smtv. 8.§-ának együttes alkalmazásakor, ezek az alkotmányos szempontok mérlegelendők.

[112]4. Az ítéletnek az Alaptörvénnyel való összhangja – A Kúria az ítéletében ugyan felidézte az EJEB egy döntését, azonban az általa alkalmazott, illetve nem alkalmazhatónak ítélt jogszabályoknak az alapjogi vonatkozásával, és alkotmányos összefüggéseivel nem foglalkozott. A Kúria a büntetőjog keretein belül maradva, a

bevett jogértelmezési módszert (analógia) alkalmazta, és a Btk 24.§-a alapján azonosítható jogszabályokkal való hasonlóságok és különbségek alapján azonosította a Btk. 24.§-ának és a hivatkozott Smtv. 8.§ (1) bekezdésének a rendeltetését (célját). A Kúria az ad absurdum argumentáció érvelési technika (a jogszabály akár a személy elleni erőszakra is felhatalmazást adna?) használatával is jutott arra, hogy a józan észnek, a közjónak nem felelhet meg az az értelmezés, hogy az Smtv. 8.§ (1) bekezdése általános felhatalmazást jelenthet bűncselekmény elkövetésére.

[113] Az Alaptörvény 28. cikke szerinti értelmezési követelmény érvényesítése esetén azonban a Kúriának fel kellett volna ismernie a jogszabály indokolásában rögzített jogalkotói célt, és az Smtv. 8.§ (1) bekezdésével védeni szándékozott sajtószabadság, az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdés szerinti alapjog jelentőségét. Az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezés szerint az Smtv. 8.§ (1) bekezdése a büntetőjogi felelősségre vonás viszonylatában is a sajtószabadság [Alaptörvény IX. cikk (2) bek.] védelmét szolgálja. A jogalkotó végső soron a jogalkalmazó bíróra testálta a mérlegelés felelősségét. Ebből következően azok a büntetőjog által védett alapjogok, alkotmányos értékek, amelyek az adott magatartások bűncselekménnyé nyilvánítása mögött állnak, azok a Btk. és az Smtv. együttes értelmezése és alkalmazása során a bíró által is mérlegelendők és mérlegelhetők.

[114] 5. A Határozatban kijelölt alkotmányos szempontok rendszere - A Határozat az alkotmányos összefüggések vizsgálatakor figyelmen kívül hagyta a büntetőhatalom rendeltetését, azt, hogy az állami kényszer alkalmazása a jogállam keretei között éppen az alapjogok, az alkotmányos értékek védelmét szolgálja. Az alkotmányos összefüggések feltárásakor nem mellőzhető annak tisztázása, hogy a bíró által alkalmazott jogszabályokban megjelenik-e, és miként az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti mérlegelés. Az azonosított alkotmányos összefüggések alapján vizsgálható az, hogy a bírói ítélet összhangban áll-e az Alaptörvénnyel. Ezzel a tisztázással a Határozat adós maradt. Ez vezethetett oda, hogy az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezés mikéntjét végül is az Smtv. 8.§ (1) bekezdés részleges kiegészítésével, átfogalmazásával határozta meg, és ezt összefoglalóan az alkotmányos összefüggések rendszereként nevesítette (Indokolás V. rész 5. pont): „[...] az oknyomozó újságíró büntetőjogi felelősségének mérlegelése során a bíróságoknak értékelnie kell:

az újságíró által megszerzett közérdekű információk

milyen közüggel, illetve milyen közérdekű vitában váltak fontossá a társadalom számára;

ezen közérdekű információk más módon megszerezhetők voltak-e, és végül, hogy az elkövetett jogsértés, figyelemmel annak társadalmi hatására is, aránytalan vagy súlyos sérelmet okozott-e.”

[115] A Határozat a megsemmisítést végül is azzal indokolja, hogy „[a]z eljáró bíróságok ezeket alkotmányos szempontokat nem juttatták érvényre, ezért jogértelmezésük az

Alaptörvény IX. cikk (1)-(2) bekezdésébe ütközik.” Itt kiemelés érdemel, hogy a társadalmi hatás mibenlétét illetően jelentőséget tulajdonít a „cikk társadalmi hasznosságának”. A jogban bevett fogalom a közjó, a közérkölc, a közérdek, a közbizalom, a közbiztonság, de a „társadalmi hasznosság” – értsünk alatta bármit is - aligha lehet az alkotmányosság mércéje. Itt is meg kell jegyezni, hogy az alkotmányjogi kérdés közvetlenül az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésével, a sajtószabadsággal összefüggő, ezért szükségtelen az (1) bekezdés felhívása.

[116] A fenti meghatározás valójában a bírósági ténymegállapítás mikéntjére, nem az alkotmányos összefüggések okán alkalmazandó jogszabály kiválasztására, és értelmezésének mikéntjére ad iránymutatást. Kiemelendő itt az, hogy az elsőfokú bíróság a Btk 271.§ (3) bekezdését, a 342.§ (1) bekezdését, és a Btk. 24.§-a alapján az Smtv. 8. § (1) bekezdését is alkalmazta. Az első fokú bíróság bizonyítást folytatott le a bűncselekmények törvényi tényállását illetően. Itt kiemelten foglalkoztak azzal, hogy a hatósági eljárás egyáltalán mivel vette kezdetét, azaz melyik eseményhez, magatartás-mozzanathoz kapcsolódik a hatóság félrevezetése, a közokirat hamisítás. A bizonyítási eljárás lefolytatására került az Smtv.8.§ (1) bekezdés szerinti tényeket illetően is. A bíróság széleskörű bizonyítást folytatott le arra, hogy az elkövető a bűncselekményt közérdekű információval összefüggésben követte-e el, azaz itt a bizonyítás tárgya az volt, hogy miféle információról van szó, s hogy az közérdekű információ-e; az adott információ (bűncselekmény nélkül) nem, vagy csak aránytalan nehézséggel lett volna más módon megszerezhető. Az aránytalanság és a súlyos sérelem értékelésére végül azért nem kerített sort, mert azt állapította meg, hogy a bűncselekménnyé nyilvánított magatartással (hatóság félrevezetése, közokirat hamisítás) az újságíró nem jutott hozzá új, közérdekű információhoz.

[117] Az Smtv. 8.§ (1) bekezdés tükrében a Határozat szerinti alkotmányos szempontrendszer nem segíti, hanem még inkább elbizonytalanítja a jogalkalmazást, hiszen a törvény szövegétől eltérően vizsgálandóvá teszi a bűncselekménnyel beszerzett és nyilvánossá tett információ társadalmi hatását (pl.: tetszett-e a közvéleménynek, a szakmának?). Ez akár oda is vezethet, hogy egy rablással megszerzett információ esetén, ha az a társadalomban (nem tudjuk milyen mérce alapján) hatást kelt, akkor a személy elleni erőszakos bűncselekményt elkövető oknyomozó újságíró mentesülhet a büntetendőség alól. Az elkövetéskor legalábbis alappal bízhat abban, hogy az Smtv. 8.§ (1) bekezdése alapján felmentik őt a büntető ügyben, ha az igazolást nyer, hogy más módon aránytalan nehézséggel járt volna számára a közérdekű információ beszerzése.

[118] A Határozatban ajánlott iránymutatás abszurd következményekhez vezetne. Különös tekintettel arra, hogy a Határozat egésze arra fekteti a hangsúlyt, hogy miképpen lehet a legszélesebb utat megnyitni a sajtószabadság érvényesülése előtt, a büntetőjog által védett más alapjogokra és alkotmányos értékekre való tekintet nélkül. Ha valóban ez volna az Smtv. 8.§ (1) bekezdésének a célja és következménye,

akkor nem a Kúria ítéletének a megsemmisítéséről, hanem az Smtv. 8.§ (1) bekezdése megsemmisítéséről kellene rendelkeznie az Alkotmánybíróságnak.

- [119] 6. Az alkotmányos mulasztásról való rendelkezés - Az előzményi ügyben hozott másodfokú döntés utal arra, hogy az Smtv. 8.§ (1) bekezdésének a Btk. 24.§-a szerinti mentességként való értelmezése a jogbiztonsággal szembenálló volna.
- [120] Az Smtv. 8.§ (1) bekezdését – ahogyan az *amicus curiae* írja – lehet úgy jellemezni, hogy az „modern, felvilágosult”, de úgy bizonyosan nem jellemezhető, mint amely egyensúlyt teremt a sajtószabadság és az egyéb érdekek, értékek között. A jogbiztonságot aligha szolgálja az, hogy az Smtv-n belül, a 4.§ (3) bekezdése (lex generális) és a 8.§ (1) bekezdése (lex speciális) ilyen komoly ellentmondás van. Az előbbi szövege alapján nehezen érthető az utóbbi szövege büntetőjogi mentességként, hiszen az előbbi kifejezetten tiltja a bűncselekmény elkövetését az újságíró számára. Ha viszont a törvényhely jogalkotói indokolása okán valóban mentességként kell értelmezni, az esetben a mentesség meghatározásával van gond. A büntetőjogi felelősség alóli általános mentességet ugyanis nehezen értelmezhető feltételekhez és arányossági mérlegeléshez kapcsolta, méghozzá úgy, hogy a büntetőjog által védett más alapjogok, alkotmányos értékek érvényesülését, valamint ezek behatárolását és mérlegelését nem tette világossá és egyértelművé.
- [121] Az Smtv. 4.§-a és 8.§ (1) bekezdésének szövege közötti ellentmondás, és utóbbinak a Btk-val való összefüggését illető homályossága, homályban hagyása sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe beleértendő jogbiztonságot. Különösen aggályos, hogy ez a bizonytalanság – a látszólagos kedvezmény ellenére is – sértheti a XXVIII. cikk (4) bekezdése szerinti alapjogot, és az ebben megjelenő, jogállami követelményt, a *nullum crimen* és *nullum poena sine lege* elvét is. Az elkövető teljes bizonytalanságban hagyottan várhatja azt, hogy az általa elkövetett bűncselekmény miatt indult eljárásban a bíróság – a büntethetőség hiánya miatt - felmenti-e. A jogbiztonság alkotmányos értékének a sérelmére utal a törvényszék, a Kúria érvelése, amely a Btk. 24.§-ához értett jogszabályokat veszi számba, és azok jellegzetességeit elemzi. Abban bizonyosan hasonlít a fedett nyomozóra és az újságíróra vonatkozó szabály, hogy mindkettő gyakorlatilag felhatalmazást ad bűncselekmény elkövetésére, illetve mentességet ad a büntetendőség alól. A különbség azonban abban áll, hogy a fedett nyomozók tevékenységére, annak ellenőrzöttségére szigorú szabályok vonatkoznak, és még a lehetséges bűncselekmények is tételesen beazonosíthatók. Ehhez képest az újságírók bűncselekményi tényállást megvalósító magatartása, annak ellenőrzöttsége nem szabályozott, és az ideérthető vagy ide semmiképp se érthető bűncselekmények sem tételesen, sem jellegüket tekintve nem meghatározottak.
- [122] A fentiekből következően az Smtv. 8.§ (1) bekezdése a jogbiztonságot garantáló világos szövegezés, és a más alapjogok, alkotmányos értékek védelmét biztosító garanciák nélkül nem áll összhangban az Alaptörvénnyel. Ezek a hiányosságok csak

jogalkotással orvosolhatók. Ezért az Alkotmánybíróságnak az alkotmányos mulasztásról is rendelkeznie kellett volna.

Budapest, 2026. szeptember 29.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
az Alkotmánybíróság elnökhelyettese
az aláírásban akadályozott,
dr. Handó Tünde
helyett